

Kvinnliga diskussionsklubbens stiftande

Då nu två av dem äro döda, Elin Alnblad och Ebba Kunze, och den tredje, Ingeborg Dahllöf är bosatt på landet, återstår det mig som fjärde att meddela, hur Göteborgs kvinnliga diskussionsklubb stiftades, isynnerhet som interimsstyrelsens protokoll/synes vara förkomna.

^{av 1910-11}
Det var en söndagsförmiddag på våren 1910 vi voro samlade i Ebba Kunzes, Elin Alnblads och Ingeborg Dahllöfs gemensamma hem. Vi voro alla självförsörjande kvinnor med för den tiden rätt framskjutande befattningar, jag nämner dem iföljd, kontorschef, postmästare, redaktionssekreterare och undertecknad bibliotekarie.

När vi voro tillsammans gingo alltid diskussionens vågor höga, så även denna söndag. Ingeborg Dahllöf, den sänade, konservativ till sin politik, dämpade med sin realism den eld och entusiasmen, som glödde hos Ebba Kunze och mig. Ebba Kunze ställde allt på huvudet, var originell och självtänkande, en blandning av frisinne och religiositet. En naiv, trosvis kristendom ⁶ på botten av hennes väsen, men som sällan framträdde i umgängeslivet. Elin Alnblad var typen av en affärskvinna i dess bästa bemärkelse, den ordnande och överblickande - jag själv - hm -låt oss säga, genom fostran av Ellen Key den moderna framtidskvinnan, ^{hade} genom mitt sysslande med litteraturen förvärvande en vid blick på samhällsföreteelserna, var den tiden full av initiativ och handlingskraft, dessutom ateist och socialist. Det var som eld och vatten, när Ebba Kunze och jag kommo ihop, men aldrig har jag träffat en människa, som med en fast vilja förmådde forma livet såsom hon ville. Ebba Kunze och hennes väninna Ingeborg Dahllöf, voro de första som grundade Vita bandet i Göteborg, men saken var för ny, föreningens nedlades, men rörelsen upptogs sedan på nytt av andra och med framgång. Det är ju ofta så ^{med} pionjärerna, de förbli okända. Det var Ebba Kunzes vilja, som genomdrev bidandet av hemmet för de fyra vännerna, den fjärde vännen var Sigrid Ahlén, som skötte deras hushåll. Hemmet upplöstas med Elin Alnblads och några år därefter Ebba Kunzes död, de överlevande hålla ännu ihop.

Kvinnorna hade nyligen fått sin kommunala rösträtt och hade satt in Thyra Kullgren i Göteborgs stadsfullmäktige.

Jag vill minnas, att vi vid detta tillfälle diskuterade politik och då alla voro av olika färg blevo inläggen livliga: Ingeborg Dahllöf den sansade konservativa, med sitt verklighetssinnes tyng sa: " så är det." Elin Almbiad, som ~~var~~ var frisinnad hörde passivt på. Ebba Kunze var vilde med sina egna reformtankar ~~här~~ - jag, ^{san} socialist omfattade en framtids lyckoideal: lycka för det största antalet människor. [När kvinnan hade erhållit sin politiska rösträtt, vilken ståndpunkt borde hon inta?] ^{ga?}

Ingeborg Dahllöf; - Bilda ett eget kvinnoparti, som i sig skulle innesluta kvinnor av alla partifärger.

Larsen; - Nej, arbeta tillsamman med männen och ingå i de olika partiernas organisationer.

Almbiad; - Kvinnorna göra sig så litet gällande.

Kunze; - Se på F.K.P.R.. Där sitta 20-30 deltagare på ~~de~~ föredragen, då föreningen har c:a 500 medlemmar. Styrelsen eller rättare Frigga och Hildur ^{gör} ~~gör~~ allt och medlemmar jaka bara med. ^{Ojjer}

Larsen; - Det är ingen fart i kvinnorna.

Dahllöf; - De äro icke tränade att tala offentligt - de behöva en plats för övning, kan icke du Maria bilda en kvinnoklubb för diskussioner.

Larsen; - Det är icke en, som bildar en förening, det är flera.

Kunze; - Det skulle vara bra, att få Thyra Kullgren till ordförande.

Alla i chorus: Ja.

Kunze; - Fråga henne, Elin.

Almbiad; - Men man får väl först bilda en förening.

Kunze; - Den skall inom sin krets ~~samkax~~ kunna samla alla kvinnor. Den få vara politisk neutral.

Larsen; - Ja, efter vi alla här äro olikfärgade, men alla frågor skola få diskuteras även religionen.

Dahllöf; - Då komma vi snart i luven på varandra, man kan utesluta religion och politik.

Larsen: - Nej, vi skola tillämpa Folkbildningshemmets paragraf, att "alla frågor få diskuteras under en lugn och saklig debatt, men föreningen avhåller sig från att göra uttalanden och genomför därigenom sin fullständiga neutralitet".

Almblad: - Det skulle kunna gå. - Ni ä' ju alltid så sansade och parlamentariska där uppe i folkbildningshemmet.

Kunze: - Sätt igång. Vi ordna ett möte däruppe för att se om det finnes något intresse för en klubb.

Larsen: - Vi måste skriva ett upprop och vända oss till några kvinnor, som äro intresserade, ^{och ha} ett förberedande möte.

Dahlöf: - Du Maria, som är så hemma i föreningslivet, du får vara så snäll och hålla inledningsanförandet.

Larsen: - Alltid ska ni skicka iväg mig! Alla vilja att yxan ska gå, men ingen vill hålla i skaftet.

Mötet kom till stånd och var rätt talrikt besökt. En interimstyrelse tillsattes i vilken ingingo, undertecknad som ordf., Ebba Kunze, Elin Almblad, Hilda Carling, sekr. Maria Nordenfelt, Hilda Berg, Rut Philip, med reservation om jag missminner mig. Våren kom och sommaren och arbetet låg nere. På hösten återupptogs det, förslag till stadgar utarbetades och på det möte de godkändes upptogs frågan om, att underhandla om en ordförande. Thyra Kullgrens namn nämndes, men hon avböjde, ehuru hon livligt intresserade sig ^{för} att klubben kom till stånd. Det nämndes nya namn, men nu delade sig interimsstyrelsen i två partier, den ena var för att ordf. skulle väljas bland dem som slutit sig till föreningen, det andra att man redan förut skulle underhandla om en ordf. Om det var en diplomatisk fint av mina vänner, kan jag ej avgöra, men nu kallades nya av Göteborgs mera bemärkta mäns fruar att deltaga, däribland fru Almstrand, ~~frun Almstrand~~ fru Matell/?/ m.fl. vilkas namn jag glömt. Då stadgeförslaget förelåg färdigt ändrades inget, men man beslöt att vända sig till fröken Lessel för att höra om hon var villig att åtaga sig ordförandeskapet. Fröken Lessel hade ett gott namn för sitt frisinne och hon hade varit redaktör för den på sin tid utgivna frisinnade kvinnotidskriften Framåt.

Om valet av person var ju inget att anmärka, hon vidtalades och sade ja.

Men hon önskade se stadgeförslaget. Hilda Carling och jag fick i uppdrag att besöka henne, hon var då rektor för småskoleseminariet. Hon tog emot oss som om vi vore några seminarieelever, som skulle stå för några krior de hade utarbetat. De anmärkningar hon gjorde, den sarkasmen som framskyntade, lade sig kylande över vår varma entusiasmen. En antagonismen slog emot oss, som berörde oss obehagligt. Fröken Lessel med alla de stora insatser hon gjort i Göteborgs skolvärld och under sin ungdom för kvinnorna, hade troligen genom bittra erfarenheter blivit försiktig. Hon var även en kvinna som genom sitt samarbete med männen tillägnat sig mycket av deras sätt att tänka, nyktert och sakligt. Möjligen hade hon ej heller intresse för det frivilliga folkbildningsarbete Hilda Carling och jag voro så starkt ~~inkräsen~~ engagerade uti. Hon ägde ej heller förmågan att tillmötesgå och på ett behagligt sätt representera.

Hon önskade behålla stadgarna.

När vi kommo ut från rektorsexpeditionen ställde sig Hilda Carling och jag och sågo på varandra, vi förstodo varandra utan ord. - Alldrig blir jag medlem i den klubben! - Vi få väl se, var mitt svar.

Vid nästa interimsstyrelsesammanträde satt naturligtvis fröken Lessel såsom ordf. Hon hade då skrivit om stadgarna, gjort föreningen neutral och fullkomligt ofarlig. Var detta den fröken Lessel, som så modigt hade ingripit i kvinnofrågor i sin ungdom. Nej, det var en mycket försiktig människa, klok, men utan entusiasmen för den sak hon åtagit sig. Jag stred vilt för neutralitetsparagrafen, som fick följande lydelse: Inom klubben få alla frågor diskuteras under en lugn och saklig debatt, men föreningen avhåller sig från att göra uttalanden därmed genomförande sin fullständiga neutralitet. Den bibehölls i klubbens stadgar tills Karin Cardell genomförde att resolutioner i rena kvinnofrågor kunde antagas.

Förmodligen för att ej vår tankes första skapelse skulle gå förlorad, anmodades jag att hålla inledningsanförandet, jag formulerade det så: Kvinnan och det sociala arbetet. Klubben konstituerades och dess första styrelse valdes, Anna Lessel ordf. Ebba Kunze, sekr. Klara Almstrand, kassaförvaltare, fru Titti Matell, Carola Karlsson, fru Lovisa Jönsson /arbetarehustru/ Betty Westerlund, suppl. Maria Nordenfelt och Ruth Philip. Själv ingick jag icke i styrelsen, Hilda Carling ingick icke ens i klubben. Då klubben på sitt program ej hade sådana ämnen

som lockade mig, besökte jag klubben sällan. Ebba Kunze var den enda som representerade initiativtagarna inom styrelsen. Efter några år kom hon ~~upp~~ till mig och beklagade sig över klubben. Den var för passiv, gjorde inga insatser för kvinnorna i samhället, den hölls neutral enligt ordförandens uppfattning, några brännbara ämnen vågade man ej upptaga och hon slutade med "att den blev icke vad vi hade ämnat den skulle bli. Vi få bestämt upplösa den." - Hur många medlemmar finns i den? - Ungefär 200 - Är du galen att vilja upplösa en förening, som har så många medlemmar. Låt dem sköta sig själva, det är du som får gå. Vid nästa årsmöte avgick hon ur styrelsen. Det var inget att göra med en förening, som redan från början urspårat till att vara en sällskapsklubb och som genomförde neutralitetsparagrafen sålunda, att endast neutrala frågor fingo diskuteras. Kommunala missförhållanden, som jag i mitt inledningsanförande framhållit såsom lämpliga för klubben att ingripa uti, beaktades aldrig. En tid gled man in uti att endast hålla upplysningsföredrag, men mer och mer pointerades det inom styrelsen att sammanslutningen dock var en diskussionsklubb. Som sällskapsklubb ^{hade den sin glansperiod} och även med diskussioner mellan medlemmarna ~~hade den~~ under fru Burman-Anderssons ledning, tills hon övergick till Idun och även arbetade på att klubben skulle uppgå i denna förening. Såväl Ingeborg Dahllöf som jag hade under senare år glidit in i styrelsen och jag tror att hon blev ordf. efter fru Burman-A. Det hade i Göteborgs samhälle uppväxt ^{dels} upp en mängd föreningar ~~såväl~~ inom de politiska partierna sedan kvinnan erhållit ~~den~~ politiska rösträtten, dels kvinnliga kårsammanslutningar, dessutom Idun, som hade sin egen lokal och tillgodosåg umgängeslivet, och då tillslutningen av medlemmar inom diskussionsklubben år efter år minskades, tog styrelsen i övervägande, om den längre kunde anses behöflig och fråga uppstod om upplösning. Jag fick, då Ingeborg Dahllöf avgick, det obehagliga uppdraget att framföra styrelsens hemställan till föreningen om dess upplösning, då hela styrelsen avgick. Det blev nej. På fru Ahlströms förslag tillsattes en valkommitté för tillsättande av en ny styrelse och Ingeborg Dahllöf, som var den dolda motorn frågade mig om jag ville uppställa mig som ordf. - jag gav ett tveksamt ja - "så får du ordna det som du vill." Fru Ahlström åter hade arbetat på sitt håll och vidtalat fru Rut Adler, som då hade blivit bemärkt i Göteborg genom sina sociala upplysningskurser på Ekered, men hon åtog sig icke utan att Karin Cardell blev

sekreterare. Så skedde även. Åter hade klubben en av sina uppgångsperioder. Sedan dessa tröttnat var det åter jag som fick ställa mig i bräschen, dock endast på ett år, tills någon ny ordf. kunde uppbringas - jag tror att det blev två år. Jag kanske lade klubbens program mera litterärt och estetiskt och hade svårt att uppbringa diskussionsämnen, då - som barn av en äldre tid - min ungdoms frågor redan voro lösta. Medlemsantalet hade samma tendens att minskas och endast passiva medlemmar, som tyckte om en stilla konversation vid tekoppen blevo kvar. Då kunde jag ej längre bli kvar. Andra föreningar hade tagit de aktivas tid i anspråk. För andra gången hemställde jag om föreningens upplösning, då den redan fyllt sin uppgift, specialfrågor behandlades ju inom sina respektive föreningar. Det var en liten^{seg}/grupp, som sade nej och någon 2/3 majoritet kunde ej uppbringas. Även nu tog fru/Ahlström klubbens öden i sin hand, men nu förklarade såväl Karin Cardell och jag, att nu hade fru Ahlström pratat så mycket och givit visa råd efteråt, så nu fick hon själv taga ordförandeskapet om hand. Och jag tror ~~inte~~ ^{icke} att klubben/förlorat därpå. Under de år fru Ahlström varit ordf. har hon genom sitt orädda val av fördragshållare och med styrelsens sanktion inkallat dem från andra orter - vilket förut klubbens alltid knappa kassa ej medgivit - väckt medlemmarnes intresse och nyfikenhet. Styrelsen har ordnat stora offentliga möten och vidtalat sakkunliga att göra diskussionsinlägg. Men medlemskapet har blivit försummat - vid de mindre diskussionerna och sällsamsaftnarna lärde vi känna varandra - nu har klubben vuxit sig stor över 450 medlemmar - kanske man nu får söka en annan form för att få ~~kännedom~~ ^{kontakt} med varandra. Kanske först nu har klubben blivit vad vi fyra en gång dunkelt anade den skulle bli, utom det att den vidhäftar vad som präglar alla borgerliga föreningar, skiljemuren mellan styrelse och ~~medlemskap~~ medlemmar; demokratien är icke genomförd, ett bättre samarbete mellan styrelse och förening, så att enskilda medlemmar borde kunna väcka förslag och få det genomfört, litet mera föreningsvana, styrelsen bör väcka medlemmarnes ^{i intresse} ~~intresse~~ för klubblivet, få medlemmarna ^{aktiva}. (Jag vet att jag pekar på en öm punkt, men med en ordf. som så väl känner föreningslivet i demokratiskt styrda föreningar, bör det kunna genomföras. Tag upp en föreningsfråga icke endast inom styrelsen utan även inom föreningen.

Göteborg i december 1933

Maria Larsen